

АНДРЕ АГАССІ

ВІДКРИТИЙ

АВТОБІОГРАФІЯ

*Переклала з англійської
Ірина Павленко*

«НАШ ФОРМАТ»
Київ · 2019

[Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

Кінець

Я розплющую очі та не знаю, де я і хто я. Та навряд чи це відчуття мені незнайоме — зрештою, я півжиття так прожив, у незнанні. Сьогодні, однак, усе якимось інакше. Ця збентеженість мене лякає сильніше звичного. Вона якась всепоглинальна.

Дивлюся вгору. Лежу на підлозі біля ліжка. Тепер згадав: я вночі з ліжка переліз на підлогу. Я так роблю майже кожної ночі. Для спини зручніше. Від м'якого матрацу моє тіло впадає в агонію. Рахую до трьох, а потім встаю — важкий, тривалий та неприємний процес. Я кашляю, стогну, перевертаюся на інший бік, потім згортаюся в позу ембріона, потім перекочуюся на живіт. А тепер чекаю, довго чекаю, поки по тілу почне бігати кров.

Я молодий — ну, порівняно. Мені тридцять шість. Але прокидаюся я наче дев'яносторічний дідуган. Тридцять років виснажливого бігу, стрибків та жорстких приземлень — і моє тіло вже не моє, це тіло ніби належить іншій людині, особливо вранці. Та й розум мій як чужий.

Розплющивши очі, я бачу незнайомця, і хоч відчуття це до болю знайоме, та вранці воно особливо гостре. Я швидко прокручую в голові все, що про себе знаю. Моє ім'я Андре Агассі. Мою дружину звуть Штефані Граф. У нас двоє дітей — п'ятирічний син та трирічна донька. Ми живемо в Лас-Вегасі, в штаті Невада, але зараз ми в номері готелю Four Seasons у Нью-Йорку, бо я тут граю у Відкритому чемпіонаті США 2016 року. Це мій останній Відкритий чемпіонат у США. І взагалі мій останній чемпіонат. Я заробляю тенісом собі на хліб, хоч теніс я й ненавиджу — ненавиджу люто та всією душею. І завжди ненавидів.

Коли цей останній пазл картинки мого життя вкладається на своє місце, я стаю на коліна та пошепки благаю: «Господи, хай це все скінчиться».

А потім думаю: «Я ще не готовий, щоб це все скінчилося».

Із сусідньої кімнати лунають голоси Штефані й дітей. Вони снідають, теревеняють, сміються. Я дуже хочу їх побачити та обійняти, а ще дуже кофейном кортить заправитися, і це дає мені сили піднятися і встати. Ненависть опускає мене на коліна, а любов ставить на ноги.

Я дивлюся на годинник. Пів на восьму. Штефані дала мені поспати. Останні кілька днів я був просто виснажений, і не лише фізично — думки про неминуче завершення кар'єри роздирали мене зсередини. Раптово мене накриває перша хвиля болю. Я хапаюся за спину. Вона мене вбиває. Здається, що вночі хтось прокрався в мій номер та закував її у величезний замок. Як мені грати у Відкритому чемпіонаті США з усім цим добром? Невже останній матч у моїй кар'єрі стане таким жалюгідним видовищем?

У мене вроджене зміщення хребців: нижній відокремився від інших та встав так, як йому закортіло. (До речі, саме тому я трохи клишоногий). Через цього малого повстанця в хребтовому стовпі не залишається місця для нервів, і найменший мій рух одразу ж мені про це радісно нагадує. А якщо в цей коктейль додати дві грижі та кістку, що постійно росте, марно намагаючись захистити пошкоджену ділянку, то можете уявити, яка в моїх нервів клаустрофобія. Коли вони чинять опір утискам та надсилають сигнали тривоги, мою ногу пронизує такий сильний біль, що подих перехоплює. У такі миті єдиним виходом є лягти й чекати. Іноді ці миті трапляються під час матчів. Тоді мені нічого не лишається, як змінити манеру гри — відбивати інакше, бігти інакше, все робити інакше. Але тоді починається м'язовий спазм. Ніхто не любить змін, і м'язи — не виняток. Вони приєднуються до нервів, опозиція міцнішає, і невдовзі моє тіло починає війну із самим собою.

Гіл, мій тренер, друг та другий батько, у таких випадках говорить: «Це твоє тіло так дає знати, що більше не хоче усім цим займатися».

А я відповідаю Гілові, що моє тіло вже довгенько це намагається мені сказати. Практично відколи я навчився говорити.

Та десь у січні моє тіло припинило говорити і почало голосно кричати. Я ще не пішов із тенісу, а моє тіло вже пішло. Воно вже переїхало до Флориди, придбало собі затишний будиночок та натягнуло зручні лляні штани. Тому я з ним постійно веду переговори, благаю не їхати та ще почекати хоча б кілька годин, а потім ще кілька годин. Ці переговори зазвичай завершуються ін'єкцією кортизону, який тимчасово полегшує біль. Але перш ніж укол подіє, мені доводиться ще добряче помучитись.

Учора я якраз отримав чергову дозу для сьогоднішнього матчу. Це третій укол за рік, тринадцятий за всю мою кар'єру, і цей укол лякає мене найбільше. Лікар — не той, до якого я постійно ходжу, а звичайний лікар — беземоційно сказав мені лягти на кушетку.

Я розтягнувся обличчям униз, а медсестра стягла з мене шорти. Лікар сказав, що сімнадцятисантиметровою голкою він якраз дістанеться запалених нервів. Але він не міг просто вштрикнути її, бо на шляху до нервів ще пролягали грижі та кісткова шпора. Лікар усе намагався оминати їх, а я ледь не кричав від болю. Потім до моєї спини він притиснув якийсь величезний апарат, щоб поглянути, чи дісталася голка нервів. Він сказав, що її потрібно підвести якомога ближче, але нервів не торкатися. Якщо ж вона їх торкнеться, хоч трішечки зачепить, біль буде таким, що про турнір я можу забути. І це лише один із наслідків. Тож він порпався в моєму тілі тією голкою доти, доки в мене з очей не бризнули сльози.

Нарешті, він влучив. «У яблучко», — пробурмотів лікар.

От і доза кортизону. Пекло так сильно, що я закусив губу. Потім я відчув усередині тіла тиск, ніби його наповнили рідиною до країв. Той крихітний простір, де скупчилися нерви, здавався ніби запакованим у вакуум. Здавалося, що від того тиску моє тіло от-от репне.

«Якщо відчуваєш тиск — значить, усе йде як треба», — пояснив лікар.

Девіз мого життя, док.

Біль поступово ставав жаданим, майже приемним — такий біль завжди відчуваєш перед полегшенням. Та, напевне, така властивість притаманна будь-якому болю.

ГАМІР із сусідньої кімнати все гучніший. Я шкутильгаю до вітальні нашого люксу. Мій син Джейден та донька Джаз починають

кричати, коли помічають мене. «Татку, татку!» Вони стрибають та хочуть видертися на мене. Я зупиняюся та завмираю, прикидаючись нерухомим деревом. Діти не наважуються вилазити мені на руки, бо знають, що татко у ці дні особливо чутливий, що татко може розсипатися на шматочки, якщо його необережно торкнутися. Я куйовджу їхнє волосся, цілую в щічки та сідаю за стіл, щоб поспідати.

Джейден питає, чи сьогодні «саме той день».

— Так.

— То ти граєш?

— Так.

— І після цієї гри йдеш на пенсію?

Це нове слово для них із сестрою. Пенсія. Утім вони чомусь уживають його лише у теперішньому часі — «йдеш». Ніби це вічний, безкінечний процес. Можливо, їм відомо щось, чого я не знаю.

— Якщо я виграю, то не йду, синку. Якщо сьогодні переможу, то лишаюся у грі.

— Але якщо програєш, то купиш нам собаку?

Для дітей моя пенсія означає можливість завести цуцика. Ми зі Штефані пообіцяли, що коли закінчатся мої безкінечні роз'їзди, то ми заведемо собаку. І назвемо його Кортизон.

— Так, малий, якщо програю, куплю вам собаку.

Він усміхається. Джейден сподівається, що татко програє. Він не розуміє — та і як йому пояснити? — болю поразки, болю самої гри. Я зрозумів це лише через тридцять років.

— Що сьогодні робитимеш?

— Кістки розглядатиму.

Здивовано дивлюся на Штефані. Дружина нагадує мені, що сьогодні вони йдуть до Національного історичного музею. Динозаври. Я чомусь згадую про свій викручений хребець. Уявляю свій скелет, виставлений наче музейний експонат, серед динозаврів. Тенісозавр Рекс.

Джаз перериває мої роздуми. Вона протягує мені свій кекс. Джаз не любить лохину, тому я маю видовбати з її кексу всі ягоди. Наш ранковий ритуал. Кожну ягідку я маю видалити дбайливо та точно, наче досвідчений хірург. Устромити ножа, покрутити його, дістатися лохини обережно, щоб не розчавити її. Я зосереджуюся

на важливій операції і нарешті відволікаюся від думок про теніс. Але коли віддаю кекс, він усе одно нагадує мені тенісний м'яч, і мої м'язи знервовано сіпаються. Вже скоро.

Поснідавши, Штефані з дітьми цілують мене на прощання та йдуть до музею, я продовжую сидіти за столом у повній тиші й озираюся навкруги. Цей номер люкс нічим не відрізняється від інших люксів, у яких ми були. Все чисто, зручно, вишукано — це готель Four Seasons, зрештою, тут просто чудово, але це лише ще одна варіація того місця, що я називаю «не вдома». Це те місце, де ми, спортсмени, проводимо більшу частину свого життя. Я заплющую очі, намагаюся думати про сьогоднішній вечір, але думки мої деінде. У ці дні вони ходять ніби по замкненому колу. Стоячи на краю прірви, я подумки раз у раз повертаюся до витоків. Але я не можу дати цим думкам волю. Ще не можу. Я не можу триматися за минуле. Тому встаю, обходжу навколо стола, і коли переконаюсь, що можу рівно стояти на ногах, повільно чимчикую до душу.

Коли моє тіло обдають струмені гарячої води, я стогну та кричу. Я обережно нахиляюся, торкаюся стегон, потроху оживаю. М'язи розслаблюються. Моя шкіра співає. Пори розкриваються. По венах починає бігати гаряча кров. Я відчуваю, як усередині мене щось ворухиться. Це життя, надія. Останні подихи моєї юності. Мені все одно страшно робити різкі рухи. Від будь-якого необережного повороту спина може знову заболіти. Тож я намагаюся не турбувати її.

Коли я витираюся, то бачу в дзеркалі своє обличчя. Червоні очі, сива щетина — не з цим обличчям я починав свою кар'єру. І не це обличчя я бачив ще минулого року в цьому ж дзеркалі. Я не знаю, хто я тепер, але вже точно не той хлопчина, яким почав, і не той чоловік, який три місяці тому оголосив, що йде. Я схожий на тенісну ракетку, якій чотири рази замінили обмотку та сім разів — струни. Чи залишилася та ракетка самою собою? Навряд чи. Та десь у глибині цих очей я все бачу того хлопця, який узагалі ніколи не хотів грати в теніс, хлопця, який хотів здатися, хлопця, який насправді здався і не раз. Я бачу там світловолосого хлопчину, який ненавидів теніс, і мені чомусь цікаво, що він сказав би, побачивши цього лисого мужика, який і досі ненавидить теніс, але все одно в нього грає. Чи шокує це його? Чи здивує? Чи змусить пишатися? Усе це

виснажує мене, робить мої повіки важкими, а день лише починається.

Будь ласка, хай це все швидше скінчиться.

Я не готовий, щоб усе це скінчилося.

Фінішна лінія кар'єри нічим не відрізняється від фінішної лінії матчу. Мета одна — дістатися тієї заповітної фінішної лінії, відчути магнітну силу. Наближаючись до тієї лінії, магнітна сила починає тебе притягувати, допомагати тобі. Та щойно ти її відчуваєш, на тебе починає діяти ще одна сила, така ж потужна, але натомість ця сила тебе відштовхує. Це важко пояснити, ці дві протилежні сили, ці суперечливі енергії, але вони насправді існують. Я це точно знаю, бо все своє життя в пошуках першої, у вічній боротьбі з другою, а іноді я зависав між ними, і мене, ніби той тенісний м'яч, кидало туди-сюди.

Це станеться сьогодні: я нагадую собі, що сьогодні ті сили будуть як ніколи потужними, тому залізна дисципліна — єдиний спосіб побороти їх. Хвора спина, болючі уколи, паскудна погода, самоїдство. Всі ці думки змушують мене хвилюватися, але одночасно й заспокоюють. А за двадцять дев'ять років тенісної кар'єри я твердо засвоїв одне: життя може підкинути абсолютно неочікувану халепу, а твоє завдання — уникати цих халеп. І якщо вони тебе зупинять чи відволічуть, ти програєш, а програвши, відчуєш себе так мерзенно, що біль у спині здаватиметься тобі подарунком долі.

Я лежу на ліжку, тримаючи в руці склянку води, і читаю. Коли очі втомлюються, вмикаю телевізор. Сьогодні розпочинається другий раунд Відкритого чемпіонату США з тенісу! Чи стане це завершенням кар'єри Андре Агассі? На екрані з'являється моє обличчя. Це обличчя не схоже на те, яке я бачив щойно у дзеркалі. Це моє «ігрове» обличчя. Я дивлюся на цю нову версію себе у викривленому дзеркалі телеекрана і раптом відчуваю сильну тривогу. Це моя остання реклама? Хіба це востаннє я побачу своє обличчя в рекламі на CBS?

Не можу позбутися відчуття, ніби я скоро помру.

Мова тенісу — це мова життя, і це неспроста. Перевага, хватка, удар, подача, помилка — з базовими елементами тенісу ми зустрічаємося постійно, день у день, бо кожен матч — це ціле життя в мініатюрі. Навіть сама структура тенісу, те, як елементи

нашаровуються одне на одного, наче матрешки, є відображенням самого життя. Рахунок перетворюється у гейм, потім з'являється сет, а потім турнір, і все так тісно сплетено, що без бодай одного елемента все може піти шкереберть. Так само і в житті — хвилини складаються з секунд, години — з хвилин, і будь-яка година може стати твоїм найбільшим тріумфом. Або найстрашнішим кошмаром. Вибір за тобою.

Але якщо теніс — це життя, то чи є життя після тенісу? Чи там лише безкрая порожнеча? Я мимоволі здригаюся.

Раптом я чую голоси, і в дверях з'являється Штефані з дітьми. Вони вистрибують на ліжко, і син питає, як я почувуюся.

— Добре, все гаразд. То як там кістки, цікаво було?

— Дуже класно!

Штефані вручає їм бутерброди та сік і хутко випроводжає з кімнати.

— Їм ще сьогодні на дитяче свято.

— Усе життя — це свято.

Нарешті я можу подрімати. Коли тобі тридцять шість, єдиний спосіб дожити до кінця матчу (що іноді може затягнутися далеко за північ) — це перед цим поспати. До того ж, мені дуже кортить заплющити очі та на якийсь час забути, хто я такий. Очі я розплющую через годину. Кажу собі вголос, що час настав. Досить ховатися. Я знову приймаю душ, але відчуття вже не такі, як уранці. Мій післяобідній душ завжди довший — рівно двадцять дві хвилини, але не для того, щоб остаточно прокинутися чи ідеально вимити тіло. Післяобідній душ — це скоріше підбадьорити себе, підтримати себе.

Теніс — це спорт, у якому ти говориш сам до себе. Жоден інший спортсмен не веде із собою такий активний діалог, як тенісист. Пітчери, гольфісти, голкіпери — звісно, вони всі теж вічно щось бубоняють самі собі, але коли з собою говорить тенісист, він не лише говорить — він питає себе та сам собі відповідає. У розпалі матчу тенісист схожий на душевнохворого, який вийшов на головну площу міста та гучно веде бурхливі дебати зі своїм альтер-его. Навіщо, питаєте ви? Бо теніс — це страшенно самотня гра. Самотність тенісистів можуть зрозуміти лише боксери — та й у тих є хоча б помічник і менеджер. Боксер принаймні вступає зі своїм

опонентом у якийсь контакт. У тенісі ж ти віч-на-віч зустрічаєшся зі своїм ворогом, обмінюєшся з ним ударами, однак не торкаєшся його, не говориш із ним — ти взагалі ні з ким не говориш. Правила забороняють тенісистові навіть із тренером говорити, поки він на корті. Мені завжди смішно, коли легкоатлетів називають самітниками: легкоатлет принаймні може торкнутися свого опонента, відчути його запах. Їх відділяють сантиметри. У тенісі ж ти ніби на безлюдному острові. З усіх видів спортивних ігор теніс — це найсамотніше у світі місце, де ти починаєш говорити сам із собою. Сьогодні цей внутрішній діалог починається у мене в душі. Саме тут я починаю говорити до себе — говорити собі якісь нісенітниці, повторювати їх знову й знову, аж поки сам не починаю в них вірити. Наприклад, що хоч я й майже каліка, та все одно можу грати на Відкритому чемпіонаті США. Що тридцятишестирічний може перемогти опонента, який лише починає професійний шлях. За свою кар'єру я виграв 869 матчів — це п'ятий результат за всю історію тенісу. Але багато з цих перемог я отримав ще тоді, коли приймав післяобідній душ.

Вода шумить у моїх вухах, і цей шум нагадує мені рев двадцяти тисячного стадіону. Я починаю згадувати свої перемоги. Не ті гучні перемоги, що зробили мене знаменитістю, а ті, від яких моє серце починає калатати у вухах. Париж — Скіларі. Нью-Йорк — Блейк. Австрія — Піт. А тоді згадую кілька поразок і розчаровано хитаю головою. Я кажу собі, що сьогодні в мене екзамен, до якого я готувався останні двадцять дев'ять років. Усе, що не сталося б сьогодні, вже було в моєму житті, і не раз. На іспиті можуть бути різні завдання — фізичні, розумові. Мені все одно — я до будь-яких завдань звик.

Будь ласка, хай це все швидше скінчиться.

Я не готовий, щоб усе це скінчилося.

Я починаю плакати. Нарешті, притулившись до стіни, я дозволяю собі це.

Коли я голюся, то даю собі чіткі вказівки: роби все поступово. Хай твій опонент бореться за кожне очко. Хай що станеться, не хнюпся. І, заради Бога, спробуй отримати від цього задоволення — навіть від болю, навіть від поразки. Будь готовий до всього.

Починаю згадувати свого опонента, Маркоса Багдатіса. Цікаво, що він зараз робить. Багдатіс уперше виступає у Відкритому чемпіонаті США, однак його навряд чи можна назвати жовторотим новачком. Він кремезний хлопчина з Кіпру, у розквіті сил та кар'єри. Він уже виступав у фіналі Відкритого чемпіонату Австралії, у півфіналі Вімблдону. Я досить непогано знаю його — минулого року під час Відкритого чемпіонату США ми зіграли тренувальний матч. Я зазвичай не беру участі в тренувальних матчах під час Великого шолому, та Багдатіс просив із такою наполегливою ввічливістю, що я не зміг відмовити. Тоді один кіпрський телеканал якраз знімав про нього передачу, і він спитав, чи я не проти, щоб нашу гру знімали. «Та будь ласка, — сказав я. — Чому б ні?» Той матч я виграв із рахунком 6–2, але Маркос саяв від щастя. Тоді я усвідомив, що Багдатіс із тих людей, які усміхаються і коли щасливі, і коли нервують, тому важко сказати, що з ним відбувалося тоді. Він мені когось нагадував, але я не міг зрозуміти, кого саме.

Багдатісу я сказав, що його стиль гри трохи нагадує мій, а він відповів, що то неспроста. Він виріс посеред моїх постерів на стінах своєї кімнати, і стиль свій намагався копіювати з мене. Тобто сьогодні я, по суті, змагатимусь зі своїм дзеркальним відображенням. Він почне грати із задньої частини корту, раніше вийде на м'яч, не вагатиметься перед перешкодами, точно як я. Це буде ніби тенісна дуель, де кожен з опонентів намагатиметься нав'язати свою волю, де кожен шукатиме можливості робити нищівні бекхенди. Маркос не славиться потужною подачею, як і я, а це означає довгі розіграші очок, довгі обміни ударами, багато енергії, багато часу та багато сил. Я готуюсь до неочікуваних подач та комбінацій, готуюся до тенісу на виживання — найжорстокішого виду спорту.

Та між мною і Багдатісом є одна дуже суттєва розбіжність. Його тіло — це моє тіло, але з минулого. Він швидкий, вправний та спритний. Мені доведеться змагатися з молодшою версією самого себе. Я заплющую очі та говорю собі: «Контролюй те, що можеш контролювати».

Я знову це повторюю, цього разу вголос. Повторивши це вголос, я відчуваюся хоробрим.

Я закручую кран та просто стою і тремчу. Під гарячими струменями води бути хоробрим набагато легше. Знову нагадую собі,

що це відчуття під гарячим душем оманливе. І взагалі твої відчуття не важливі. Важливі вчинки, саме в них і проявляється хоробрість.

ШТЕФАНІ З ДІТЬМИ ПОВЕРТАЮТЬСЯ. Час готувати «Гілову суміш».

Я сильно пітнію — набагато сильніше за більшість гравців, тому мені потрібно задовго до матчу починати думати про рідину в організмі. Для цього я п'ю коктейль, що винайшов Гіл, який тренує мене от уже сімнадцять років. Гілова суміш — це коктейль із вуглеводів, електролітів, солей, вітамінів та кількох інших інгредієнтів, секрет яких Гіл тримає під сімома замками. (Рецепт цього коктейлю він розробляв двадцять років). Напередодні матчу Гіл починає насильно заливати мене своїм винаходом. Під час матчу я теж його попиваю. На різних етапах я п'ю різні варіації цього коктейлю, кожна з яких має свій колір. Рожева для енергії, червона для відновлення, коричнева для поповнення енергетичних запасів.

Діти обожнюють допомагати мені намішувати цей коктейль. Вони видирають одне в одного ложку, щоб насипати порошок, змагаються за право потримати лійку, розлити усе в пластикові пляшки. Та сумку завжди вкладаю я сам — складаю пляшки, одяг, рушники, книжки, сонцезахисні окуляри та напульсники (ракетки я кладу пізніше). Ніхто, крім мене, не торкається моєї тенісної сумки, і коли все зібране, сумка стоїть біля дверей, наче таємнича валізка найманого вбивці — знак того, що вечір наближається, і мій час спливає.

О п'ятій мені в номер телефонує Гіл. Він у вестибюлі.

— Ну що, готовий? — питає Гіл. — Усе буде добре, Андре. Все буде супер.

Зараз усі так говорять, «все буде супер», але коли це каже Гіл, звучить воно якось інакше, бо ніхто не може сказати ці слова так, як він. Коли я чую від нього «все буде супер», адреналін починає фонтанувати з мене, наче гейзер. Я почувуюся так, ніби здатен підняти вантажівку над головою.

Штефані виводить дітей зі словами, що «таткові пора».

— Що треба сказати таткові?

— Всип йому добряче, татку! — викрикує Джейден.

Джаз за ним повторює.

Штефані лише цілує мене на прощання і мовчить, бо що тут скажеш.

У машині Гіл сидить спереду. Вдягнений він презентабельно: чорна сорочка, чорна краватка, чорний піджак. На кожен матч він одягається так, ніби збирається на побачення наосліп або на розборки мафіозі. Періодично він пригладжує своє довге чорняве волосся, дивлячись у бокове дзеркало чи дзеркало заднього виду. Я сиджу на задньому сидінні поруч із Дареном, моїм другим тренером-австралійцем зі штучною засмагою та вічною посмішкою на обличчі, ніби він щойно виграв мільйон у лотерею. Кілька хвилин ми просто мовчимо. А потім Гіл починає наспівувати одну зі своїх улюблених рок-балад Роя Кларка, і його гучний бас заповаює увесь салон авто:

— Він просто йшов і прикидався, наче має що втратити...

Гіл дивиться на мене, чекає.

— Під дощем багаття не розпалиш, — підхоплюю я.

Він сміється. Я теж регочу. На якусь мить я забуваю про знервованих метеликів у своєму животі.

Взагалі ці метелики — то щось чудернацьке. Іноді від них ти увесь день сидиш на унітазі. Іноді вони перетворюють тебе на секс-машину. А в інші дні від них ти радісний і нетерпляче чекаєш на матч. Дуже важливо перед грою зрозуміти, які саме метелики там літають сьогодні — чарівні різнобарвні монархи чи гідка сіра міль.

Розібравшись у цьому, ти багато зрозумієш про стан свого тіла та душі, до того ж, змусиш цих метеликів працювати на себе. І це лише один із тисяч уроків, що я засвоїв від Гіла.

Я питаю, якої Дарен думки про Багдатіса. Чи буде він агресивним сьогодні? У тенісі існує кілька ступенів агресії. Потрібно бути достатньо агресивним, щоб контролювати поле, однак не настільки, щоб втратити самовладання та наразити себе на непотрібний ризик. Найбільше мене цікавить про Багдатіса от що: з якого боку він підбереться до мене? Коли я б'ю крос опоненту під бекхенд, деякі гравці напружуються, а інші одразу реагують, намагаються робити удари із задньої лінії чи виходять до сітки. Оскільки з Багдатісом я грав лише раз, під час тренувального матчу, мені кортить знати, як він відреагує на мій стиль. Відбиватиме мою атаку моїми ж кросами чи заляже на дно, вичікуючи свого часу?

— Знаєш, — говорить Дарен, — мені здається, якщо ти почнеш зі свого звичного бекхенду, той хлопець може тобі відповісти потужним форхендом.

— Та розумію.

— Бекхендом він рідко б'є із задньої лінії. Він не зможе швидко включитися. Тому якщо побачиш, що він б'є бекхенди, знай, що ти почав слабувати.

— Він спритний?

— Так, рухається він нівроку. Однак він ніяковіє в обороні. Нападати йому вдається набагато краще.

— Гм.

Ми заїжджаємо на стадіон. Навколо натовпи вболівальників. Я роздаю кілька автографів та прослизую через невеличкі двері. Пройшовши довгим тунелем, я опиняюся в роздягальні. Гіл спілкується тим часом з охоронцями. Йому важливо, щоб охоронці завжди знали, коли саме ми виходимо на корт тренуватися і коли повертаємося. Ми з Дареном кидаємо сумки та йдемо до тренувальної зали. Я лягаю на стіл і благаю першого ж тренера, який проходить повз мене, розім'яти мені спину. Дарен повертається за п'ять хвилин, приносить п'ять ракеток із новими струнами, котрі він складає зверху на мою сумку. Він знає, що я маю сам покласти їх.

У мене якийсь пунктик стосовно сумки. В мене там усе в ідеальному порядку, і мені байдуже, що про це скажуть. Ця сумка — моє все: валіза для одягу, кейс для документів, ящик для інструментів, коробочка для сніданку та палітра з фарбами. Вона просто необхідна мені, завжди. З цією сумкою я виходжу на корт — з нею ж я його і залишаю. Це ті миті, коли всі мої органи чуття на межі, коли я відчуваю вагу цієї сумки до грама. Якщо хтось раптом запає туди пару шарпеток, я це відчую. Тенісна сумка — це практично моє серце, тому я маю постійно знати, що в ній коїться.

До того ж, порядок у сумці — це питання зручності. Усі вісім ракеток мають бути викладені в хронологічному порядку, залежно від того, коли перетягали струни — від найсвіжішої на дні до найстаршої згори, бо що раніше перетягнули ракетку, то менш вона пружна. Я завжди починаю матч з ракетки з найсвіжішими струнами, бо вона найм'якша.

Мої ракетки перетягує чех Роман, справжній майстер своєї справи, яких уже вдень зі свічкою не знайти. Він найкращий у цьому: правильно перетягнута ракетка дає тобі переваги під час матчу, а переваги під час матчу — це крок вперед у кар'єрі, а кар'єра, своєю чергою, може вплинути на життя спортсмена та багатьох інших людей. Коли я дістаю з сумки ракетку зі свіжими струнами та виходжу на корт, струни варті сотень тисяч доларів. Я граю заради своєї родини, заради свого добродійного фонду, своєї школи, тому кожна струна в ракетці така ж важлива, як кожен дріт у двигуні літака. Багато що мені невідвладне, але дещо я все ж таки можу контролювати, включно з ракеткою.

Роман — неодмінний супутник моїх матчів: він завжди зі мною на корті. Він живе в Нью-Йорку, але коли я їду на Вімблдон, переїжджає до Лондона, а коли беру участь у Відкритому чемпіонаті Франції, то Роман їде за мною. Коли іноді в чужому місті я почуваюся самотнім та загубленим, Роман рятує мене від цього: я сідаю поруч та спостерігаю, як він перетягує ракетки. Ні, я йому, певна річ, довіряю. Навіть більше ніж довіряю: його майстерна робота заспокоює та надихає мене. Він нагадує мені, що добре виконана робота — це одна з основних опор, на яких тримається світ.

Нові ракетки надходять Роману прямісінько з фабрики у великих ящиках, у повному безладі. На перший погляд може здатися, що всі вони однакові, але не для Романа: для нього усі вони різні, ніби обличчя в натовпі. Він крутить їх, прискіпливо розглядає, супиться та подумки робить обрахунки. А лише потім починає. Спочатку він знімає фабричну рукоять та ставить мою — ту, з якою я граю з чотирнадцяти років. Ця рукоять унікальна, ніби відбиток мого пальця: за роки гри вона не лише прийняла форму моєї руки та пальців, але й форму кожного мого мозоля та сили, з якою я стискаю ракетку. У Романа є шаблон моєї долоні, який він встановлює на ракетку. Потім він обмотує цей шаблон телячою шкірою, розтягуючи її все тонше й тонше, поки той не набуває потрібної товщини та ширини. Різниця в один міліметр під кінець чотиригодинного матчу бісить та відволікає так само, як і дрібний камінчик у кросівку.

Коли рукоять готова, Роман переходить до синтетичних струн. Він то натягує їх, то послаблює, то знову натягує — він настраює їх, ніби струни альту. Потім він наносить малюнок та інтенсивно

розмахує ракеткою, щоб фарба підсохла. Деякі майстри наносять малюнок безпосередньо перед матчем, що мені здається вкрай не продуманим та непрофесійним. Фарба залишається на м'ячі, тому немає нічого гіршого, ніж грати з опонентом, від якого на м'ячі залишаються червоні та чорні лінії. Я люблю порядок і чистоту, і м'яч у ці мої вимоги теж входить. Безлад мене відволікає, а щоразу як я відволікаюся, на корті виникає небезпечний момент.

Дарен відкриває дві банки з м'ячами та пхає два м'ячі собі до кишені. Я роблю ковток Гілової суміші — можливо, останній перед тренуванням. Джеймс, один з охоронців, проводить нас через тунель. Він, як завжди, в обтислій жовтій футболці — уніформі охоронців, і, як завжди, підморгує мені, що я трактую так: «Охоронці, взагалі-то, не мають ні за кого вболівати, але ти — мій фаворит!».

Джеймс працює на Відкритому чемпіонаті США практично відколи я вперше тут з'явився. Він проводив мене цим тунелем після феєричних перемог та розгромних поразок. Кремезний, добрий, вкритий шрамами, які він із гордістю носить як справжній чоловік, Джеймс чимось схожий на Гіла. Мені навіть здається, що він заміняє мені Гіла у ті кілька годин на корті, коли тренерів не можна з'являтися там. Під час матчу Відкритого чемпіонату я зустрічаю багатьох людей — персонал стадіону, хлопців, які подають м'ячі, тренерів, — і їхня присутність неймовірно мене надихає. Вони допомагають мені згадати, де я та хто я. Джеймс — це перша людина, яку я шукаю в натовпі, коли з'являюся на стадіоні імені Артура Еша. Коли я його бачу, то знаю, що я в Нью-Йорку і в надійних руках.

Із 1993 року, коли один із глядачів у Гамбурзі вибіг на корт і встромив у спину Моніки Селеш ножа, тепер за кожним гравцем на Відкритому чемпіонаті завжди охоронець. За моїм стільцем незмінно стоїть Джеймс. Він не може стримувати своїх уподобань, і це здається мені неймовірно зворушливим. Під час важкого поединку я часто ловлю на собі стурбований погляд Джеймса і завжди шепочу йому: «Не хвилюйся, Джеймсе, сьогодні я його вколюшкаю». І Джеймс завжди усміхається.

Сьогодні Джеймс знову веде мене тунелем, але чомусь не посміхається. Він засмучений. Він знає, що це може бути наша остання зустріч на стадіоні. Та це не заважає йому провести наш звичний ритуал перед матчем. Він завжди говорить мені: